

Justis- og beredskapsdepartementet

Sendes elektronisk

Deres ref.
21/5609

Oslo
21.01.2022

KLB

Høring – utredning om foretaksstraff og korrupsjon

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 12.10.21 hvor enkeltpersonsutredningen fra advokat Knut Høivik om evaluering av reglene om foretaksstraff og korrupsjon ble sendt på høring.

Frist for å sende inn høringssvar var 11.1.22, men Rederiforbundet har i e-post 17.1.22 fra Lovavdelingen v/ lovrådgiver Tage Henningsen fått utsatt svarfristen til 21. januar.

Innledning

Rederiforbundet representerer 130 medlemsbedrifter som driver skipsfarts- og offshore virksomhet verden over. I likhet med andre globale næringer møter våre medlemsbedrifter utfordringer knyttet til korrupsjon.

For å bistå medlemmene med å møte slike utfordringer tok Rederiforbundet sammen med rederier fra de nordisk land i 2010 et initiativ til å opprette et internasjonalt anti-korrupsjonsnettverk [Maritime Anti-Corruption Network \(MACN\)](#). MACN har siden den tid blitt etablert som en internasjonal organisasjon med hovedkontor i Danmark og representerer i dag over 50 prosent av verdens tonnasje. Nettverket inkluderer ikke bare rederier, men også aktører fra hele den maritime næringen, som for eksempel havneagenter og lasteiere. MACN er anerkjent av FNs International Maritime Organization (IMO) for sin virksomhet som inkluderer etablering av antikorrupsjons-programmer og gjennomføring av såkalte «collective actions» i ulike land og havner, i tillegg til kompetansebygging i form av seminarer og workshops.

Vi har i vårt høringssvar nedenfor valgt å kommentere på viktige og mer prinsipielle problemstillinger i høringen.

Behov for evaluering av korrupsjonsreglene

Søkelyset på utfordringer knyttet til korrupsjon har økt vesentlig de senere år og for internasjonal skipsfart ble den nye UK Bribery Act i 2010 en viktig milepæl for å starte et

mere målrettet arbeid med kollektive forebyggende bransjetiltak for å møte korrupsjonsutfordringer i ulike land, regioner, havner osv.

Vi deler synspunktet i høringen om at det er behov for klare regler knyttet til korrupsjon for å styrke forutberegneligheten, men mener at det gjelder uavhengig av om det blir innført foretaksstraff i Norge eller ikke.

Skyldkravet ved foretaksstraff

Vi støtter ikke forslaget om å innføre medvirkningsansvar basert på grov uaktsomhet av de samme grunner som Advokatforeningen påpeker i sin høring punkt 5.4.

Indirekte korrupsjon - bruk av mellomledd

Korruperte betalinger og tjenester blir i mange tilfeller kanalisert gjennom ulike tredjeparter. Norges internasjonale forpliktelser stiller krav om kriminalisering av slik indirekte korrupsjon. Forholdet er først og fremst relevant for den aktive korrupsjonen. I straffeloven § 387 b er handlingen ved aktiv korrupsjon beskrevet som «den som ... gir eller tilbyr noen» men uten presisering av at bruk av tredjeparter omfattes. Det følger likevel av rettspraksis at begrepene «gir eller tilbyr noen» også omfatter tilfeller der dette formidles via tredjemenn. Advokat Høvik mener likevel at pedagogiske hensyn taler for at bør presiseres i loven at også betaling via tredjemenn er dekket av bestemmelsen.

Vi er i tvil om det er behov for en slik presisering som foreslås, men har på den annen side ingen avgjørende motforestillinger mot at dette.

Tilknytningen mellom foretaket og den som har begått lovbruddet

Som påpekt av advokat Høvik er ren passivitet som hovedregel ikke straffbart i norsk rett, men gjennom rettspraksis er det utviklet unntak for situasjoner der en tilknytning mellom den passive og gjerningspersonen tilsier at det foreligger en handleplikt. I slike tilfeller vil unnlatsen av å handle kunne straffes som medvirkning dersom passiviteten vil innebære at man tilskynder en straffbar handling. Vi støtter også her Advokatforeningens synspunkt om at en nærmere grensedragnings for straffbar passiv medvirkning i foretaksforhold må finne sted ved lovgivning, og ikke gjennom rettspraksis basert på et tilfeldig utvalg saker.

Foretaksstraffens karakter

Vi er enig i de problemer som advokat Høvik og Advokatforeningen viser til når det gjelder påtalemyndighetens og domstolenes vide, generelle og skjønnsmessige kompetanse til å avgjøre spørsmålet om domfellelse eller frifinnelse (eller henleggelse). Det utfordrer legalitetsprinsippets klarhetskrav og hensynet til forutberegnelighet. Når ansvaret i så stor grad overlates til et konkret skjønn, oppstår det fare for rettsulikhet.

Betydningen av forebyggende tiltak

Det vises i utredningen til at trusselen om foretaksstraff er ment å motvirke lovbrudd i virksomheter gjennom systematiske tiltak som organisering, opplæring, retningslinjer,

prosedyrer, tilsyn og kontroll. Høvik fremhever at dette formålet tilsier at foretakenes interne retningslinjer må tillegges betydning i vurderingen av foretaksstraff. Det er vi enig i. Fokuset i rederinæringen, og MACN, har nettopp vært å utvikle retningslinjer, prosedyrer og treningsprogrammer osv. tilpasset vår bransje.

Det vises videre til fremveksten av internasjonale anbefalinger og retningslinjer for ansvarlig næringsvirksomhet, og at tiltak i tråd med slike retningslinjer bidrar til å fastlegge innholdet i forsvarlig virksomhet, og at foretakenes bruk og etterlevelse av slike retningslinjer derfor må tillegges betydning. Vi er også enig i dette, men vil tillegge at flere av disse retningslinjer er meget omfattende, lite presise og veileder ikke godt nok i forhold til de utfordringer som vår bransje møter. Næringens egne initiativ søker derfor å utvikle mer konkrete og praktiske råd og anbefalinger.

Vi er enig med Advokatforeningen i at det fremstår som problematisk, og lite forutsigbart, å knytte spørsmålet om forebyggende tiltak til vurderingen av om handlingen er begått i foretakets virksomhet. Det vil være mere forutsigbart å gå direkte på en vurdering av om det er innført tilstrekkelig forebyggende tiltak som en selvstendig straffrihetsgrunn. Advokat Høvik anbefaler at straffrihetsgrunnen ikke bør gjelde der hvor lovbruddet er begått av en person med en ledende stilling i selskapet med ansvar for å forebygge lovbrudd i virksomheten. Vi er enig med Advokatforeningen i at forebyggende tiltak er et ledelsesansvar, og at det kan tilsi at straffrihetsgrunnen ikke bør få anvendelse der den straffbare handling er begått av en person i ledelsen. På den annen side vil rimeligheten av dette bero på de konkrete forholdene i den enkelte sak. En handling begått av en ledende ansatt i strid med foretakets retningslinjer vil etter omstendighetene også kunne reise spørsmål ved om handlingen er begått i foretakets virksomhet.

Utmåling av bøtestraff og rettighetstap

Vi støtter forslag som vil gi større grad av forutberegnelighet, og mener at rettighetstap er meget inngripende og kun bør anvendes rent unntaksvis og kun overfor enkeltpersoner.

Foretaksvern mot selvinkriminering

Vi støtter Advokatforeningens syn. Å pålegge et foretak en plikt til å bidra i straffeforfølgelsen av seg selv, vil raskt medføre at ledende ansatte i foretaket vil havne i en tilsvarende tvangssituasjon som selvinkrimineringsvernet er ment å hindre.

Betydningen av foretakets selvrapporing

Vi deler Advokatforeningens synspunkter og bekymringer knyttet til innføring av et institutt som kobler skylderkjennelse med en på forhånd fastlagt straffepåstand. Det kan i for stor grad motivere foretak til å erkjenne straffeskyld utelukkende basert på prosessrisikobetraktninger og uavhengig av en reell prøving av om straffbarhetsvilkårene er oppfylt.

Særlig om forholdet mellom skipsarbeidsloven (SAL) og forslaget om foretaksstraff.

Vi har notert oss Sjøfartsdirektoratets innspill om forholdet mellom skipsarbeidsloven (SAL) og foretaksstraff og forslaget til lovendring i SAL. Dette er en viktig påminnelse om at det er bestemmelser i andre lover som også bør vurderes. Med hensyn til administrativ foretakssanksjon kan endringene fra «på vegne av» til «under utøvelsen av» virke klargjørende og støtter derfor dette.

Med hilsen
Norges Rederiforbund

Karoline L. Bøhler